

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΑΡΧΑΙΩΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ1. ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Ακόμα λοιπόν κι εγώ ο ίδιος, Αντιφώντα, όπως ακριβώς κάποιος άλλος ευχαριστιέται ή με δυνατό άλογο ή με σκύλο ή με πτηνό, έτσι κι ακόμη περισσότερο ευχαριστιέμαι με τους καλούς φίλους και, αν έχω κάτι χρήσιμο, (το) διδάσκω και τους άλλους προτρέπω στην εντιμότητα για όσα τυχόν θεωρώ ότι θα έχουν κάποια ωφέλεια αυτοί· και τα αποθησαυρίσματα των παλαιών σοφών ανδρών τα οποία εκείνοι κληροδότησαν, αφού τα έγραψαν σε βιβλία, ξετυλίγοντάς (τα) από κοινού με τους φίλους (τα) αναφέρω διεξοδικά, και, αν βλέπουμε κάτι καλό, το προτιμάμε· και θεωρούμε μεγάλο κέρδος, αν γινόμαστε μεταξύ μας φίλοι. Σε μένα, βέβαια, που (καθώς) άκουγα αυτά, έδινε την εντύπωση ο ίδιος και ότι είναι ευτυχισμένος και ότι οδηγεί όσους τον ακούν στην ευγένεια και στην καλοσύνη.

Γ2α. ☐δωμεν
☐γενο☐
☐φεληκ☐ναι
συν☐στησας, συνιστ☐ντος

Γ2β. ☐ν, ☐ν ☐ρνιν
τισ☐ (ν)
τ☐ς σοφ☐ς
Συγκριτικ☐ς με☐ζον υπερθετικ☐ς μ☐γιστον
το☐των

Γ3α. ΥΠΟΘΕΣΗ

☐ν + ☐ρ☐μεν
☐ν + υποτακτικ☐ του προσδοκωμ☐νου
ενεστ☐τα

ΑΠΟΔΟΣΗ

☐κλεγ☐μεθα
οριστικ☐

Ε☐ναι η ΑΟΡΙΣΤΗ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΣΤΟ ΠΑΡΟΝ -ΜΕΛΛΟΝ

ΜΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ: ε☐ τι ☐ωρ☐μεν ☐γαθ☐ν, ☐ν ☐ξελεγ☐μεθα

Γ3β.

φ☐λοις: δοτικ☐ επιρρηματικ☐ της αιτ☐ας απ☐ το ☐δομαι

ε☐ς ☐ρετ☐ν: εμπρ☐θετος του σκοπο☐ στο συν☐στημι

☐λλ☐λοις: δοτικ☐ αντικειμενικ☐ απ☐ το φ☐λοι

φ☐λοι: κατηγορ☐μενο στο υποκε☐μενο του γιγν☐μεθα (☐με☐ς)

☐κου☐ντι: Προτε☐νονται δ☐ο εκδοχ☐ς

(α) Επιθετικ☐ μετοχ☐ συνημ☐νη στη δοτικ☐ προσωπικ☐ ☐μο☐, ως παρ☐θεση.

(β) Επιρρηματικ☐ χρονικ☐ μετοχ☐, συνημ☐νη στη δοτικ☐ προσωπικ☐ ☐μο☐, ως επιρρηματικ☐ς προσδιορισμ☐ς του χρ☐νου στα απαρ☐μφατα ε☐ναι και ☐γειν και δηλ☐νει το σ☐γχρονο στο παρελθ☐ν.

επίνακας: Αντικείμενο του (προσωπικού εδίου) ρήματος δίδει, ειδικό
απαρμόφωτο, ταυτοπροσωπία.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

A. ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Γι' αυτό βέβαια μίλησα διεξοδικά για την πόλη μας, και γιατί
θέλησα να κάνω κατανοητό ότι δεν αγωνιζόμαστε για πράγματα ίσης
σημασίας εμείς και όσοι δεν έχουν τίποτε όμοιο με αυτά εδώ, και
παράλληλα γιατί τον έπαινο γι' αυτούς που μιλώ τώρα ήθελα να κάνω
φανερό με αποδείξεις. Και πράγματι, τα σπουδαιότερα σημεία απ'
αυτόν έχουν ειπωθεί. Γιατί τα ανδραγαθήματα αυτών εδώ και των
ομοίων τους στόλισαν με όσα εγώ ανέφερα υμνώντας την, και δεν
είναι πολλοί οι Έλληνες, που αν ζύγιζε κανείς τα έργα τους με όσα
ειπώθηκαν γι' αυτά, θα τα έβρισκε να ισοζυγιάζουν, όπως σ' αυτούς
εδώ. Ο τωρινός εξάλλου θάνατος αυτών εδώ δείχνει, πιστεύω, είτε
ως πρώτο φανέρωμα είτε ως τελική επισφράγιση, ότι στάθηκαν άνδρες
αληθινοί.

B1. Ο ρήτορας έχει καλύψει το μεγαλύτερο μέρος του λόγου του
αναφερόμενος στον έπαινο της πόλης και γι' αυτό παρεκκλίνει απ'
το βασικό στόχο του λόγου του που είναι ο έπαινος των νεκρών.
Χρησιμοποιεί την φράση «επρήται ατμός τῷ μέγιστα» ως ένα ρητορικό
τέχνασμα για να καλύψει αυτή την αδυναμία του, ταυτίζοντας
ουσιαστικά τον έπαινο της πόλης με τον έπαινο των νεκρών και
ξεπερνά τα κατορθώματα των συγκεκριμένων νεκρών με μια αόριστη
αναφορά «καὶ οὐκ ὦν πολλοὺς φανεῖν» και «ῥετὶν...βεβαιοῖσα». Ο
Περικλῆς δίνει την εξής εξήγηση:

α) «διδασκαλίαν ποιούμενος» γιατί θεωρεί πως το μεγαλείο της
πόλης όπως το παρουσίασε προηγουμένως οφείλεται σε μεγάλο βαθμό
στη μεγαλοσύνη και την αρετή που επιδεικνύουν οι πολίτες της σε
κάθε αφορμή, όπως αυτό συνέβη και με τους προκείμενους νεκρούς,
οι οποίοι θεώρησαν τη θυσία τους ως χρέος προς την πόλη που τους
φρόντισε και τους εκπάιδευσε κατά τέτοιο τρόπο ώστε να
αποδείξουν την αξία τους. Γίνεται φανερό ότι μ' αυτό τον τρόπο η
παρέκκλιση του ρήτορα δεν γίνεται αισθητή αντίθετα ικανοποιεί τον
ακροατή. Σύμφωνα με τη δεύτερη εξήγηση, ο Θουκυδίδης προσπαθεί να
διδάξει μέσω του ρήτορα στη γενιά της αμφισβήτησης που ακολούθησε
το τέλος του πολέμου τις αξίες που ανέδειξαν το μεγαλείο της
πόλης τους.

β) «φανερὰν σημείοις καθιστάς», όπου θέλει να δηλώσει ότι ο
έπαινος της πόλης εφόσον ταυτίζεται με αυτόν των νεκρών αποτελεί
τρανταχτή απόδειξη ότι ο έπαινος των νεκρών έχει τελεσθεί ως
οφειλόταν.

B2. Ο ρήτορας ως έργα παρουσιάζει τα ανδραγαθήματα των νεκρών και ως λόγους τον έπαινο που τους γίνεται απ' αυτόν. Η διαφορά έγκειται στο γεγονός ότι η σχέση λόγων - έργων δεν είναι αντιθετική αλλά λειτουργεί σε σύνθεση αποκαλύπτοντας ότι η αξία των επαίνων, αν και συχνά υπερβολική, ποτέ δεν μπορεί να ξεπεράσει το θάμβος αντιστοιχών έργων. Οι λόγοι, όσο εγκωμιαστικοί και ωραιοποιημένοι μπορούν να παρουσιαστούν και να θελήσει ίσως κάποιος να τους αμφισβητήσει, επικυρώνονται με έργα αντίστοιχης αξίας.

Αντιλαμβανόμαστε την πρόθεση του ρήτορα να ξεχωρίσει τους Αθηναίους απ' τους υπόλοιπους Έλληνες και να τους προσδώσει εξέχουσα θέση ανάμεσά τους, ως οι μοναδικοί που γνωρίζουν καλά την ισορροπία ανάμεσα σε λόγια και έργα. Οι προκείμενοι νεκροί κατάφεραν αυτό το δύσκολο εγχείρημα, παρόλο που δεν γίνεται συγκεκριμένη αναφορά στις πράξεις τους, δηλαδή να δείξουν γενναίο φρόνημα και κυριαρχία στην πράξη, στο πεδίο της μάχης, δικαιολογώντας τη φήμη της πόλης τους. Τως να υποβόσκει μομφή προς τους Λακεδαιμονίους για τους οποίους μπορεί να μην ίσχυε αυτή η απόλυτη αντιστοιχία λόγων- έργων, δηλαδή υπερίσχυε ο λόγος σε σχέση με τα έργα.

B3. Στο κεφάλαιο 42, ο Περικλής χωρίζει τους νεκρούς σε τρεις κατηγορίες με βάση την ηλικία, το ήθος και την οικονομική τους κατάσταση. Στην τρίτη κατηγορία ανήκουν οι πλούσιοι και οι φτωχοί, που προτίμησαν να αγωνιστούν για την σωτηρία της πατρίδας τους και να θυσιάσουν στο πεδίο της μάχης, παρά να ζήσουν για να απολαύσουν, οι μὲν πρώτοι τα υλικά αγαθά τους ως εφικτή πραγματικότητα και οι δεύτεροι να ξεφύγουν από τη φτώχεια τους ελπίζοντας ότι κάποια στιγμή θα κατακτήσουν τον πλούτο.

Ο Περικλής υπογραμμίζει το ανώτερο ήθος και την αγωνιστικότητα των πεσόντων, καθώς ο πλούτος και η πενία θα μπορούσαν να αποτελέσουν αντικίνητρο της πολεμικής τους αρετής. Εντούτοις, οι ήρωες νεκροί προτίμησαν την αντίσταση και τον ένδοξο θάνατο παρά την υποχώρηση και τη σωτηρία αποφεύγοντας την επονείδιστη ζωή. Ο πλούτος και η φτώχεια δεν αντιτίθενται, αλλά προβάλλεται μόνο ο πλούτος ως πραγματικότητα και ως ελπίδα.

Οι ήρωες της πόλης, των οποίων τελείται η επιτάφια τελετή, αποφάσισαν να αναλάβουν τον αγώνα και να προβούν στην ύψιστη προσφορά τους σ' αυτή: «οὔτε ἑναβολὴν τοῦ δεινοῦ ποιήσατο».

Οι νεκροί προβάλλονται ως πρότυπα αρετής που πρέπει οι ζωντανοί να μιμηθούν. Κατ' αυτόν τον τρόπο, στο Κεφ. 43, ο ρήτορας προτρέπει τους πολίτες που βρίσκονται στη ζωή να αγωνιστούν για την πατρίδα τους τονίζοντας τις συνέπειες που θα προκύψουν σε περίπτωση ήττας στον πόλεμο. Οι πλούσιοι έχουν σοβαρούς λόγους, κατά τον Περικλή, να φανούν γενναίοι στον πόλεμο γιατί η δική τους κατάσταση θα μεταβληθεί ριζικά. Η ευτυχία και η απόλαυση του πλούτου και της ευζωίας θα μετατραπεί σε δυστυχία και εξαθλίωση, ενώ «οι απόκληροι της ζωής», οι φτωχοί που δεν

έχουν να ελπίζουν καλύτερες μέρες θα υποστούν κι εκείνοι συνέπειες, αλλά η διαφορά δε θα είναι τόσο έντονη, καθώς ήδη ζουν την πενία. Θα αποφαινόμασταν ότι έμμεσα ο ρήτορας προσπαθεί να αναιρέσει την κατηγορία που συχνά διατυπωνόταν για τους πλουσίους ότι έδειχναν δειλία στον πόλεμο.

B4. Σελίδα 11 -12 σχολικό βιβλίου «Θουκυδίδη Περικλέους Επιταφιος».

B5.

αδίδακτος διδασκαλῶν
ρήτορας ἐρηται
ἐκοσμάθησαν
ἐμπροθετος προτθεσθαι
φασματικὸς φανερῶν
ατελετήτος τελευταῶν
λεξιπενῶν πενῶν
φυγδικὸς διαφυγῶν
λαβῶντες
νομισαντες

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΔΙΔΑΓΜΕΝΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ, ΠΛΟΥΣΙΟΥ ΚΥΡΙΑΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΑΔΙΔΑΚΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: ΒΛΑΣΤΑΡΑΚΟΣ ΧΡΗΣΤΟΣ, ΚΑΡΑΠΕΤΡΟΣ ΠΕΤΡΟΣ, ΠΛΟΥΣΙΟΥ ΚΥΡΙΑΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ